

УДК 336.148

*І. Р. Недбалюк,
аспірант, Одеський національний економічний університет, м. Одеса*

ТЕОРЕТИЧНА КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ПОНЯТТЯ СИСТЕМИ БЮДЖЕТНОГО КОНТРОЛЮ

*I. Nedbaliuk,
post-graduate student, Odesa National Economic University, Odesa*

THE THEORETICAL CONCEPTUALIZATION NOTION OF THE SYSTEM OF BUDGETARY CONTROL

У статті досліджено бюджетний контроль, як цілісну систему, яка складається з окремих елементів. Проаналізовано роль та місце в системі кожного окремого елементу: об'єкту та суб'єкту контролю, підконтрольних суб'єктів, предмету контролю та засобів (видів, форм та методів), за допомогою яких здійснюється бюджетний контроль. Окреслено вплив зовнішнього та внутрішнього середовища на систему бюджетного контролю. Визначено, що бюджетний контроль є важливою складовою бюджетного менеджменту, одним із найнеобхідніших атрибутів держави, найважливішою умовою належного функціонування громадянського суспільства в цілому.

In the article investigated the budget control as an integrated system consisting of individual elements. The role and place in each element, object and subject control, controlled entities and object control means (types, forms and methods), whereby the budgetary control performed. Outlined the impact of external and internal environment to a system of budgetary control. Determined that budget control is an important component of budget management, one of the essential attributes of the state, essential for the proper functioning of civil society.

Ключові слова: бюджетний контроль, система, елементи, об'єкт, суб'єкт, предмет, засоби контролю, вид, форма, метод.

Key words: budget control, system components, object, subject, object, control, species, form, method.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Запорукою вдалого та ефективного здійснення бюджетного контролю є його системний характер, тобто єдина організація на різних рівнях та чітка взаємодія усіх суб'єктів контролю. Незагоджені дії елементів системи призводять до неналежного здійснення бюджетного контролю і, як результат, сьогодні масові порушення бюджетного законодавства, неефективне та нецільове використання бюджетних коштів, а й так — недосягнення соціальних цілей держави. Бюджетний контроль по суті є система, яка використовує бюджети різних рівнів як засіб планування і контролю всіх аспектів суспільного життя.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Розвиток теоретичних та практичних основ бюджетного контролю розкривається в роботах вітчизняних та зарубіжних вчених таких, як Дікань Л.В., Юрій С.І., Гетманець О.П., Басанцов І.В., Стефанюк І.Б., Хомутенко В.П., Хомутенко А.В., Нагайчук В.В. Гупаловська М.Б., Лагутіна І.Б., Олексієнко Ю.Г., Гончаренко О.М., Клімова С.М., Калюга Є.В., Кочеріна Є.А. та інші. Аналіз наукових досліджень показав, що незважаючи на значну кількість публікацій та різноманіття наукових поглядів дане питання досліджене недостатньо. Велика кількість робіт вітчизняних та зарубіжних вчених присвячених дослідженню проблематики бюджетного контролю відзначали актуальність формування та дефініції "системи бюджетного контролю".

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Визначення окремих елементів бюджетного контролю, дослідження їх зв'язку та впливу на них зовнішнього та внутрішнього середовища, у якому вони функціонують.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для дослідження системи бюджетного контролю необхідно дослідити, що являється системою в розрізі контролю.

Під системою контролю розуміють сукупність предмета (що контролюють), об'єкта (кого контролюють), суб'єкта (хто контролює), сфери діяльності, принципів, процесу, методу (методики), техніки та технології, механізму, збору та обробки вихідних даних (інформації) для проведення контролю, результат, суб'єкт, що приймає рішення за результатами контролю та прийняття рішення за результатами контролю [1].

Система бюджетного контролю — це взаємозалежний та взаємопов'язаний структурний комплекс окремих елементів, що контролюють процес акумулювання, використання (розподілу) та перерозподілу бюджетних коштів. Загальновідомо, що будь-яка система і система бюджетного контролю не є винятком складається з наступних елементів: предмет, об'єкт, суб'єкт і засоби контролю (види, форми та методи) (рис. 1).

При розгляді бюджетного контролю як цілісної системи, яка складається з окремих елементів, використовується системний підхід (англ. Systems thinking — системне мислення) — напрям методології досліджень, який полягає в дослідженні об'єкта як цілісної множини елементів в сукупності відношень і зв'язків між ними, тобто розгляд об'єкта як системи.

Саме поняття "система", яке в перекладі з грецької мови означає "ціле, складене з частин", інше значення — це порядок, визначений правильним розміщенням частин та їх взаємозв'язками [2].

Системний підхід змістовно відображає групу методів, за допомогою яких реальний об'єкт описується як сукупність взаємозв'язаних чи взаємодіючих компонентів. Ці методи розвиваються в межах окремих наукових дисциплін і загальнонаукових концепцій та є результатом їх міждисциплінарного синтезу [3].

Розглядаючи бюджетний контроль як систему, Клімова С.М. робить висновок, що сукупність елементів контролю може стати системою у випадку, коли вона отримує здатність до самоорганізації, саморегулювання, адекватного реагування на зміни в середовищі, де перебуває (адже вона існує в межах конкретної держави з конкретними економічними умовами) [4, с. 19]. Така думка є цілком виправданою, адже неможливо розгля-

дати систему бюджетного контролю з відривом від середовища в якому вона функціонує.

З урахуванням зовнішніх чинників надається можливість більш детально дослідити умови здійснення бюджетного контролю та розробити практичні рекомендації щодо вдосконалення існуючої системи в конкретних економічних, політичних, соціальних та інших умовах.

Але не всі елементи мають однакове значення для системи. Так, одні елементи є системоутворюючими, а інші доповнюють систему.

Дослідження бюджетного контролю у розрізі його окремих елементів надасть можливість глибше та змістовніше зрозуміти особливості його функціонування як єдиної системи. Система — це множинність елементів, що знаходяться у відносинах і взаємозв'язках один з одним, яка є певною цілісністю, єдністю" [5, с. 726].

Наявність зв'язків між переліченими елементами підкреслюють, що ці окремі елементи функціонують у єдиній системі контролю.

Об'єкт і предмет є дуже важливими, оскільки вони є первинними елементами при розумінні бюджетного контролю, як цілісної системи та визначають його роль та місце у системі державного фінансового контролю.

Загальне визначення термінів міститься у тлумачному словнику української мови. Де термін "об'єкт" визначено як явище, предмет, особа, на які спрямована певна діяльність, увага тощо [6, с. 635], а "предмет" — як те, на що спрямована пізнавальна, творча, практична діяльність будь-кого, будь-чого [6].

Є.В. Калюга розглядає предмет як поняття, ширше за об'єкт [7, с. 221]. На думку Є.А. Кочерін, предмет дослідження є вужчим за змістом поняття, що включається до об'єкта [8, с.18].

Таким чином, поняття "об'єкт" та "предмет" контролю мають дуже тонку межу, та все ж вона існує. "Об'єкт", — визначає філософська енциклопедія, — від латинського "objektum", що перекладається як "річ", "предмет" [9, с. 313], а "предмет пізнання" — це зафіксовані в досвіді та вміщені у процесах практичної діяльності людини сторони, властивості та відносини об'єктів, що досліджуються з певною метою, у певних умовах та обставинах [10, с. 79]. Таким чином, "предмет" можна розглядати як окремі властивості "об'єкта" дослідження, тобто ті явища, що включаються до об'єкта дослідження.

Об'єкт бюджетного контролю — це важливий елемент цілісної системи, виділення якого з-поміж інших елементів дасть змогу глибше дослідити та зрозуміти сутність бюджетного контролю.

У роботах, присвячених теорії контролю, існує загальна думка щодо постановки питання про визначення складових елементів контролю: суб'єкт (хто контролює?), об'єкт (кого контролюють?), предмет (що контролюють?) [11, с. 52]. Поділяємо думку А. Мамішева щодо питання "кого і яким чином контролювати?", яке доцільно формулювати тільки після того, коли буде знайдена відповідь на запитання "що контролюють?" [12].

Існує позиція фахівців щодо розгляду предмета бюджетного контролю в так званому "вужькому" значенні, тобто через показники бюджету, бюджетні рахунки [13] бюджетні кошти [14], бюджетні фонди [15].

Більш широке тлумачення пропонує Л.В. Дикань: об'єктами бюджетного контролю є: доходи бюджетів; видатки бюджетів; розрахунки за борговими зобов'язаннями; результати виконання бюджету; доходи та видатки бюджетних установ; бюджетні трансферти та ін. Бюджетний контроль передбачає контроль як за дохідною, так і за видатковою частинами бюджету [16, с. 115].

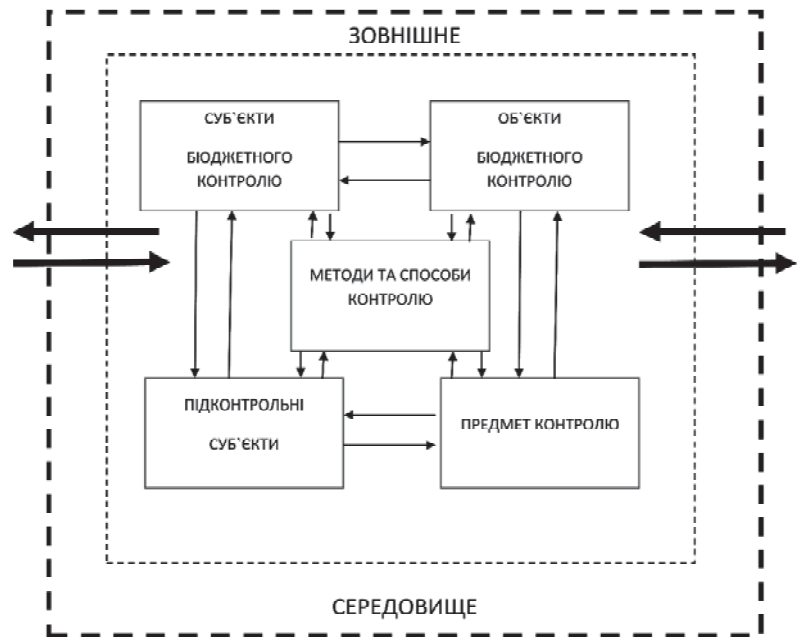

Рис. 1. Система бюджетного контролю

Дискусія щодо визначення предмету та об'єкту досі триває. На думку Гупаловської М.Б., об'єктом є явище або предмет, на які спрямована певна діяльність (у даному випадку контрольна), а предметом — більш вузька категорія, змістом якої є конкретні показники діяльності підконтрольних суб'єктів. Тому об'єктом бюджетного контролю виступають бюджети та бюджетні ресурси, а предметом є грошові відносини, пов'язані з формуванням та використанням бюджетних коштів [17]. Ми не погоджуємося з такою позицією, адже саме визначення протирічить висновку автора: бюджети та бюджетні ресурси не являють собою явище або предмет, а предмет, якій має за зміст конкретні показники не є грошовими відносинами, тобто процесом.

З точки зору Чернадчука В.Д. об'єктом бюджетного контролю є реальні результати бюджетної діяльності учасників щодо здійснення дій, передбачених бюджетним законодавством, тобто реальні показники бюджетної діяльності, а предметом контролю є встановлені бюджетним законодавством показники бюджету [18]. Така думка є досить протирічною та спірною. Об'єктом не можуть бути результати бюджетної діяльності учасників, оскільки результат — це конкретні показники діяльності, що являють собою більш вузьку категорію і є предметом контролю у порівнянні з об'єктом, який є ширшим за своєю сутністю та має включати в себе предмет контролю. Продовжуючи дискусію ми також не погоджуємося із визначенням предмету контролю. Якщо бюджетним законодавством встановлюються конкретні показники, виникає логічне питання навіщо їх контролювати? Тут доречно контролювати яким чином встановлюються ті чи інші показники, чи не порушується законодавство при їх встановленні та чи враховуються не економічні детермінанти (соціальні, політичні, демографічні, тощо). Але, на наш погляд, цей процес має опосередковане відношення саме до бюджетного контролю.

Проаналізувавши вищевикладене, ми дійшли до висновку, що об'єктом бюджетного контролю є бюджетний процес у цілому, який складається з окремих стадій: складання, розгляду та затвердження бюджету, його виконання, а також із складення та затвердження звіту про його виконання. А предметом бюджетного контролю є доходи, витрати та трансферти, тобто реальні результативні показники діяльності усіх учасників бюджетного процесу на кожній окремій стадії.

Резюмуючи вищевикладене, можна визначити "об'єкт бюджетного контролю" як явище, діяльність або

процес, на що спрямована контрольна діяльність, а "предмет бюджетного контролю" це фактичні, реальні показники діяльності суб'єктів бюджетного контролю.

На наш погляд, у системі елементів домінують суб'єкти бюджетного контролю, оскільки вони проводять активні дії — контрольну діяльність, тобто вони на практиці виконують покладені на них функції, керуючись принципами бюджетного контролю та діють на об'єкт та предмет визначеними засобами у вигляді методів, форм та видів.

Бюджетний контроль здійснюється органами законодавчої (Верховна Рада), виконавчої влади (Кабінет Міністрів України) і президентом. До системи органів контролю входять: Верховна Рада України, Міністерство фінансів, Державна фінансова інспекція, Рахункова палата, органи Державного казначейства, Державної податкової служби, Державної митної служби аудитори та аудиторські служби.

В.Д. Чернадчук розділяє суб'єкти бюджетного контролю на контролюючі суб'єкти (уповноважені бюджетним законодавством на здійснення контролю за дотриманням приписів цього законодавства органи, перелік яких встановлено Бюджетним кодексом України), та підконтрольні суб'єкти (розпорядники та одержувачі бюджетних коштів, які зобов'язані здійснювати певні дії чи утримуватися від їх здійснення) [19]. З таким розподілом справедливо погодитись, адже в умовах унітарного державного устрою з ієрархічною системою побудови державної влади одні суб'єкти є завжди контролюючі, а інші — завжди підконтрольні.

З наукової точки зору є різні підходи щодо тлумачення видів, форм та методів бюджетного контролю. Погоджуємося з думкою О.Ф. Андрійко, про те, що види контролю можуть мати попередній, поточний і наступний характер, і при цьому можуть розглядатися як види контролю та виступати стадіями під час здійснення загального й спеціального контролю [20, с. 80]. Досить чітку та розмежовану класифікацію видів бюджетного контролю пропонують Хомутенко В.П. та Хомутенко А.В., розділивши види контролю на групи за певною класифікаційною ознакою:

1. За часом проведення (попередній, поточний, наступний).
2. За регламентом здійснення контрольних дій (обов'язковий, ініціативний).
3. За суб'єктом контрольних дій (державний (парламентський і урядовий), муніципальний, недержавний (незалежний аудиторський, внутрішній, суспільний)).
4. За об'єктом контрольних заходів (бюджетний, податковий, кредитний, страховий і т.д.).
5. Залежно від взаємодії суб'єкта й об'єкта контролю (внутрішній і зовнішній).
6. Залежно від характеру контрольного заходу (плановий і позаплановий) [21].

На думку Стефанюка І.Б., під формою здійснення контролю слід розуміти спосіб конкретного вираження й організації контрольної дії, спрямованої на виконання функцій контролю, тобто техніку здійснення контролю та конфігурацію контрольного заходу [22].

Тобто формою контролю виступає зовнішній вираз дій, які є суттю контролю. У філософському розумінні змістом є сукупність тих елементів і процесів, які становлять основу об'єктів і зумовлюють існування, розвиток і зміну їх форм. Зазначена категорія форми виражає внутрішній зв'язок і спосіб організації та взаємодії елементів і процесів явища як між собою, так і зовнішніми умовами [23, с. 482]. Оскільки бюджетний контроль здійснюється у правових формах, то правовою формою бюджетного контролю є зовнішньо виражені та юридично оформлені дії контролюючого суб'єкта, які проводяться в межах його компетенції та мають певні правові наслідки. Кожен вид бюджетного контролю здійснюється у властивих лише для нього формах [18]. До основних форм бюджетного контролю належать інспектування (ревізії і перевірки), бюджетна експертиза, аудит, моніторинг.

Для реалізації функцій бюджетного контролю використовуються специфічні методи, які є вираженням засад загального підходу до об'єкта контролю. Загальноновідомо, що термін "метод" походить від грецького слова "методас", що буквально означає шлях до чогось, шлях до пізнання. Це певна сукупність або система прийомів, засобів і операцій, за допомогою яких у мисленні відтворюються явища, що вивчаються. Тобто метод — це знаряддя пізнання того кола явищ, що становить предмет науки [24]. В основі методів лежить сукупність прийомів, що дають можливість комплексно вивчити законність, достовірність, доцільність і економічну ефективність бюджетних операцій та процесів.

Широку характеристику прийомів контролю як складових його методу дає М. Білуха, поділяючи їх на загальнонаукові і методичні прийоми [25, с. 64]. Загальнонауковими прийомами визначаються аналіз і синтез, індукція і дедукція, аналогія і моделювання, абстрагування і конкретизація, системний і функціонально-вартісний аналіз. Методичні прийоми об'єднуються у групи: органолептичні, розрахунково-аналітичні, документальні, узагальнення і реалізація результатів контролю.

ВИСНОВКИ

При ефективному здійсненні бюджетного контролю держава реалізовує цілі фінансової політики, належне виконання функцій держави, покращання фінансово-економічних показників, зростання державних доходів і ефективно їх використання. Характерна риса бюджетного контролю — запобігання порушенням бюджетної дисципліни, неефективному та нецільовому використанню бюджетних коштів. Таким чином, бюджетний контроль є важливою складовою бюджетного менеджменту, одним із найнеобхідніших атрибутів держави, найважливішою умовою належного функціонування громадянського суспільства в цілому.

Дієва система має забезпечувати надійне здійснення бюджетного контролю за такими напрямками: контроль за повним та своєчасним надходженням до бюджету грошових коштів, формування державних коштів, їх справедливий та раціональний розподіл, скоординована діяльність органів державної влади з метою проведення повного, своєчасного та ефективного бюджетного контролю.

Література:

1. Овсянников А.Н. Ключевые проблемы формирования системы государственного финансового контроля / А.Н. Овсянников // Финансовый журнал. — 2010. — № 1. — С. 13—14
2. Малиненко В.Е. Упевненість при прийнятті рішень [Текст] / В.Е. Малиненко // Проблеми науки. — 2008. — № 7. — С. 17—21.
3. Системний підхід до інформаційних технологій при прийнятті управлінських рішень / О. М. Гончаренко // Управління розвитком. — 2014. — № 7. — С. 70—73.
4. Клімова С.М. Інституціональна організація фінансового контролю на центральному рівні державного управління: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.01 — теорія та історія державного управління / С.М. Клімова. — Х., 2003.
5. Экономическая энциклопедия [Гл. ред. Абалкин А.И.]. — М.: Науч.-ред. Совет изд-ва "Экономика", 1999. — 1055 с.
6. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. — К., 2001. — 1440 с.
7. Калюга Є.В. Фінансово-господарський контроль в системі управління / Є.В. Калюга. — К.: Ельга. Ника-Центр. 2002. — 360 с.
8. Кочерин Е.А. Основы государственного управленческого контроля / Е.А. Кочерин. — М.: Информац.-издат. дом "Филин", 2000. — 384 с.

9. Философский энциклопедический словарь. — М.: ИНФРА-М., 2000. — 576 с.

10. Философский словарь / под ред. И.Т. Фролова. — 5-е изд. — М.: Политиздат, 1986. — 590 с.

11. Шохин С.О. Бюджетно-финансовый контроль и аудит: науч.-метод. пособ. / С.О. Шохин, Л.И. Вороница. — М.: Финансы и статистика, 1997. — 237 с.

12. Мамишев А.В. Характерні аспекти організації державного фінансового контролю за рубежом / А.В. Мамишев // Фінанси України. — 2003. — № 11. — С. 18—27.

13. Чернадчук В. Бюджетний контроль: поняття та сутність / В. Чернадчук // Підприємництво, господарство, право. — 2002. — № 11. — С. 74—76.

14. Устинова І. П. Правові засади контролюючих функцій казначейства / І. П. Устинова // Сучасні проблеми управління: збірник матеріалів 2 Міжнародної наук.-практ. конф.: Ч. 1 / уклад.: Б.Н. Новиков, І.І. Федорова та ін. — К.: ІВЦ "Політехніка", 2003. — С. 27—31.

15. Бутинець Ф.Ф. Контроль і ревізія: підручник / [Ф.Ф. Бутинець, Н.Г. Виговська, Н.М. Малюга, Н.І. Петренко; за ред. Ф.Ф. Бутиця. — Житомир: ПП "Рута", 2002. — 544 с.

16. Дікань Л.В. Контроль і ревізія: навч. посіб. / Л.В. Дікань. — [2-ге вид., перероб. і доп.]. — К.: Знання, 2007. — 327 с.

17. Гупаловська М.Б. Проблема визначення об'єкта та предмета бюджетного контролю / М. Гупаловська // Формування єдиного наукового простору Європи та завдання економічної науки. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 24—26 жовтня 2007 року). — Тернопіль, 2007. — С. 53—55.

18. Чернадчук В.Д. До питання видів та форм бюджетного контролю / В.Д. Чернадчук // Фінансове право. — Ірпінь: АДЕФ-Україна, 2011. — № 3. — С. 23—26.

19. Чернадчук В. Шодо видів бюджетного контролю / В. Чернадчук // Фінансове право. — 2002. — № 12. — С. 23—26.

20. Андрійко О.Ф. Організаційно-правові проблеми державного контролю у сфері виконавчої влади: дис. ...доктора юрид. наук: 12.00.07 / О.Ф. Андрійко. — К., 1999. — 378 с.

21. Хомутенко А.В. Систематизація концептуальних підходів к определению форм и видов финансового контроля / А.В. Хомутенко, В.П. Хомутенко // Институциональные основы функционирования экономики в условиях трансформации: збірник міжнародно-практичної конференції (м. Нюрнберг, Німечина, 23 травня 2014 р.). — 2014. — С. 125—128.

22. Стефанюк І. Фінансовий контроль: визначення поняття і системи / І. Стефанюк // Економіка, фінанси, право. — 2001. — № 7. — С. 3—6.

23. Философский словарь / Под ред. М.М. Розенталя и П.Ф. Юдина. — М.: Политиздат, 1963. — 544 с.

24. [Електронний ресурс]. — Режим доступа: <http://westudents.com.ua/glavy/53839-13-metodi-ekonomichnih-dosliden-ekonomichn-zakoni.html>

25. Білуха М.Т. Теорія фінансово-господарського контролю і аудиту / М. Білуха. — К.: Вища школа, 1994. — 658 с.

References:

1. Ovsianynkov, L. N. (2010), "Key problems of formation system of state financial control", *Fynansovyy zhurnal*, vol. 1, pp. 13—14.

2. Malynenko, V. E. (2008), "Confidence in decision-making", *Problemy nauky*, vol. 7, pp. 17—21.

3. O. M. Honcharenko, (2014), "Systematic approach to information technology in management decisions", *Upravlinnia rozvytkom*, vol. 7, pp. 70—73.

4. Klimova, S. M. (2003), "The institutional organization of financial control at the central level of government", *Abstract of Ph.D. dissertation*, Kharkiv, Ukraine.

5. Abalkyn, L. Y. (1999), *Ekonomycheskaia entsyklopedyia [Economic encyclopedia]*, Nauch.-red. Sovet yzdva "Ekonomyka", Moscow, Russia.

6. Busel, V.T. (2001), *Velykyj tлумachnyj slovnyk suchasnoi ukrains'koi movy [Great Dictionary of Modern Ukrainian]*, Kyiv, Ukraine.

7. Kaliuha, Ye. V. (2002), *Finansovo-hospodars'kyj kontrol' v systemi upravlinnia [The financial and economic control in the management]*, El'ha. Nyka-Tsentr. Kyiv, Ukraine.

8. Kocheryn, E. A. (2000), *Osnovy hosudarstvennoho upravlencheskoho kontroliia [Fundamentals of state management control]*, Ynformats.-yzdat. dom "Fylyn", Moscow, Russia.

9. YNFRA-M (2000), *Fylosofskyj entsyklopedycheskyj slovar [Philosophical Encyclopedic Dictionary]*, YNFRA-M., Moscow, Russia.

10. Frolov, Y. T. (1986), *Fylosofskyjslovar' [Philosophical Dictionary]*, 5-v ed., Polytyzdat, Moscow, Russia.

11. Shokhyn, S. O. and Voronyna, L. Y. (1997), *Biudzhethno-fynansovyy kontrol' y audyt [Budget and financial control and audit]*, Fynansy y statystyka, Moscow, Russia.

12. Mamyshev, A. V. (2003), "Typical aspects of state financial control abroad", *Finansy Ukrainy*, vol. 11, pp. 18—27.

13. Chernadchuk, V. (2002), "Budget control: concept and essence", *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo, pravo*, vol. 11, pp. 74—76.

14. Ustynova, I. P. (2003), "Legal principles controlling functions of the Treasury", *Suchasni problemy upravlinnia: zbirnyk materialiv 2 Mizhnarodnoi nauk.-prakt. konf. [Modern problems of control: Proceedings of the International scientific-2 Pract. Conf.]*, vol. 1, IVTs "Politekhnik", Kyiv, Ukraine, pp. 27—31.

15. Butynets, F. F. Vyhovs'ka, N. H. Maliuha, N. M. and Petrenko, N. I. (2002), *Kontrol' i reviziia [Control and revision]*, PP "Ruta", Zhytomyr, Ukraine.

16. Dikan, L. V. (2007), *Kontrol' i reviziia [Control and revision]* 2d ed., Znannia, Kyiv, Ukraine.

17. Hupalovs'ka, M.B. (2007), "The problem of determining the object and the subject of budgetary control", *Formuvannia iedynoho naukovoho prostoru Yevropy ta zavdannia ekonomichnoi nauky. Materialy mizhnarodnoi nauково — praktychnoi konferentsii [The formation of a single European Research Area and targets economics. Proceedings of the international scientific — practical conference]*, 24—26 Oct., Ternopil, Ukraine, pp. 53—55.

18. Chernadchuk, V. D. (2011), "The question types and forms of budgetary control", *Finansove pravo*, vol. 3, pp. 23—26.

19. Chernadchuk, V. (2002), "As for the types of budget control", *Finansove pravo*, vol. 12, pp. 23—26.

20. Andriyko, O. F. (1999), "Organizational and legal problems of state control in the executive branch", *Abstract of Ph.D. dissertation*, Law, Kyiv, Ukraine.

21. Khomutenko, A. V. (2014), "Systematization of conceptual approaches to defining the forms and types of financial control", *Instytutsional'ni osnovy funktsionuvannia ekonomiky v umovakh transformatsii: zbirnyk mizhnarodno-praktychnoi konferentsii [Institutional framework of the economy in terms of transformation: a collection of the international conference]*, Niurhberh, 23 May, pp. 125—128.

22. Stefaniuk, I. (2001), "Financial control: definition and systems", *Ekonomika, finansy, pravo*, vol. 7, pp. 3—6.

23. Rozental, M. M. and Yudyn, P. F. (1963), *Fylosofskyj slovar' [Philosophical Dictionary]*, Polytyzdat, Moscow, Russia.

24. Chepinoha V.H. (2015), "Methods of Economic Research. Economic laws", available at: <http://westudents.com.ua/glavy/53839-13-metodi-ekonomichnih-dosliden-ekonomichn-zakoni.html/> (Accessed 20 Dec 2015).

25. Bilukha, M.T. (1994), *Teoriia finansovo — hospodars'koho kontroliu i audytu [The theory of financial — economic control and audit]*, Vyscha shkola, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 12.12.2015 р.